

בש"פ 5986/22 - זיאד אבו אליעאן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 5986/22

לפני: כבוד השופט ח' כבוב

העורר: זיאד אבו אליעאן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
במ"ת 21908-07-22 שניתנה ביום 05.09.2022 על
ידי כבוד השופט א' ואגו

תאריך הישיבה: כ"ב באלול התשפ"ב (18.09.2022)

בשם העורר: עו"ד נאשף דרוש

בשם המשיבה: עו"ד יצחק פרדמן

החלטה

זהו ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' סגן הנשיאה, השופט א' ואגו) במ"ת 21908-07-22 מיום 05.09.2022, במסגרתה הורה בית המשפט המחוזי על מעצר העורר עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו.

רקע והליכים קודמים

1. ביום 12.07.2022 הוגש נגד העורר יחד עם אדם נוסף (להלן: השותף), כתב אישום המייחס לעורר עבירות נשק (נשיאה והובלה של נשק) לפי סעיף 144(ב) רישא וסעיף 29 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; ונהיגה ללא רישיון

עמוד 1

לפי סעיף 10(א) לפקודת התעבורה, התשכ"א-1961.

כעולה מעובדות כתב האישום, ביום 26.06.2022 נסעו העורר והשותף ברכב מסוג שברולט על כביש 316, כאשר העורר, אשר לא היה ברשותו רישיון נהיגה מכל סוג שהוא, נהג ברכב. העורר והשותף נשאו והובילו נשק - רובה מסוג M-16, אשר הונח מאחורי המושבים הקדמיים על רצפת הרכב.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום, הוגשה בקשה למעצרו של העורר עד תום ההליכים. בדיון מיום 21.07.2022 הסכים העורר לקיומן של ראיות לכאורה, ובהחלטה מיום 21.07.2022, הפנה בית המשפט המחוזי את העורר לקבלת תסקיר מעצר.

3. בתסקיר מיום 31.07.2022 עמד שירות המבחן על נסיבות חייו של העורר, גילו הצעיר והיותו נעדר עבר פלילי. עוד נבחנה חלופת המעצר המוצעת, ושירות המבחן פירט כי אמנם המפקחים המוצעים נכונים לסייע, אך משמעות החלופה היא חזרתו של העורר למקום המגורים טרם מעצרו, ולפיכך אין להמליץ על שחרורו כעת.

בתסקיר משלים מיום 31.08.2022 נבחנה חלופת מעצר נוספת, אותה הציע העורר, בדמות מעצר בדירה שכורה בבאר שבע. בעניין חלופה נוספת זו, הציע שירות המבחן כי "במידה והמפקחים המוצעים יביעו נכונות לשמש כמפקחים בחלופה מרוחקת לאורך זמן, וכן במידה וזייד יהיה מוכן להשתלב בטיפול קבוצתי בשירותנו המיועד לעצורי בית על מנת לבחון את כשלו אשר הובילו אותו בביצוע העבירות, נמליץ שזייד ישתחרר למעצר בית מלא".

4. בהחלטה מיום 05.09.2022, הורה בית המשפט המחוזי על מעצר העורר עד תום ההליכים. בהחלטה זו, נימק בית המשפט כי בשל שיקולים רוחביים של מדיניות אחידה, נדרש בעבירות נשק "להכביד הכף", וצוין כי אלמלא כן היה שוקל את אפשרות חלופת המעצר המוצעת בפיקוח אלקטרוני.

5. מכאן הערר שלפניי.

6. בהודעת הערר, טען העורר כי שגה בית המשפט המחוזי באימוץ "כלל קטגורי נוקשה", אשר לפיו דינו של מי שהוגש נגדו כתב אישום בעבירות נשק - להיעצר עד תום ההליכים. אימוץ כלל כאמור, מהווה טעות כנטען, מכיוון שלפי הפסיקה השחרור הוא הכלל ואילו המעצר מהווה חריג, וכן, לעולם ייבחן כל מקרה לגופו תוך התחשבות במכלול נסיבותיו. נטען כי בחינת נסיבותיו הפרטניות של העורר מעלה כי ראוי להורות על שחרורו לחלופת מעצר.

7. בדיון לפניי ביום 14.09.2022, חזר בא-כוח העורר על טיעוניו בכתב, והציג בא-כוח המשיבה את התנגדותה לערר. במסגרת זו חזרה המשיבה, על הכלל לפיו, נקודת המוצא היא שיש לעצור אדם המואשם בעבירות נשק עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. כן טענה המשיבה, תוך שהפנתה לשורה של החלטות שניתנו על-ידי בית משפט זה, כי גילו הצעיר של העורר והעובדה שהוא נעדר עבר פלילי אינם נופלים בגדר הנסיבות החריגות המצדיקות סטייה מכלל כאמור.

דיון והכרעה

8. כידוע, בהתאם לסעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), ופסיקת בית משפט זה, יש להורות על מעצר נאשם בפלילים עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו בהתקיים שלושה תנאים: קיומה של עילת מעצר; קיומן של ראיות לכאורה הקושרות את הנאשם לביצוע המיוחס לו בכתב האישום; והיעדר אפשרות להגשים את מטרת המעצר בפועל בדרך של חלופת מעצר (בש"פ 5840/22 התייר נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (12.09.2022)).

9. כמו כן, נקבע בלא מעט החלטות של בית משפט זה, שכאשר בעבירות נשק עסקינן, מתקיימת חזקת

מסוכנות סטטוטורית לפי סעיף 21(א)(1)(ג)(2) לחוק המעצרים. בית משפט זה קבע לא אחת, כי בהתחשב במסוכנות הנובעת מעבירות נשק, נקודת המוצא היא - מעצר מאחורי סורג ובריח עד לתום ההליכים המשפטיים. רק בהתקיים נסיבות חריגות, תוכל חלופת מעצר להפיג מסוכנות זו (ראו למשל: בבש"פ 5032/19 מדינת ישראל נ' ג'בארין (06.08.2019) (להלן: עניין ג'בארין); בבש"פ 6890/21 מדינת ישראל נ' שריף (17.10.2021) (להלן: עניין שריף); בבש"פ 4422/22 אבו ג'ודה נ' מדינת ישראל (05.07.2022) (להלן: עניין אבו ג'ודה); בבש"פ 7776/21 אלכתנאני נ' מדינת ישראל (17.11.2021) (להלן: עניין אלכתנאני)).

10. כמו כן, נקבע לא פעם, שבעבירות כבמקרה דנן, לא יורה בית המשפט על מעצר בפיקוח אלקטרוני, אלא מטעמים מיוחדים שירשמו.

11. מכאן שבבואו להכריע בסוגיית מעצרו או שחרורו של נאשם שהואשם בעבירות נשק, על בית המשפט לבחון, לצד חומרת העבירה והמסוכנות הנשקפת ממנה, גם את הנסיבות שאפפו את העבירות המפורטות בכתב האישום - האם מדובר בנאשם שנשא על גופו את כלי הנשק, האם מדובר באירוע אלימות עם מעורבים נוספים או האם מדובר בהצטיידות באמצעים נוספים שיש בהם להצביע על מסוכנות (למשל, לוחיות זיהוי גנובות או מזויפות, אפודי מגן, כלי משחית אחר וכיוצא באלה).

12. כמו כן, על בית המשפט לבחון את עברו הפלילי של נאשם; גילו; מידת הדומיננטיות שלו באירוע; את שיתוף הפעולה שלו עם רשויות החוק; הודאתו או כפירתו במיוחס לו; הרקע להחזקת הנשק; ונסיבות נוספות שיש בהן להשליך על מידת האמון שיכול בית המשפט ליתן בנאשם כזה שיקיים את תנאי השחרור באופן שיש בו כדי לאיין את מידת המסוכנות הנשקפת ממנו.

13. כמובן שעל בית המשפט לבחון גם את הסוגיה האם מדובר בנשיאה של נשק, או בשימוש בנשק. שכן, שימוש בנשק יכול להעיד על כך שמידת מסוכנותו של הנאשם כה גבוהה עד אשר הוא יתקשה לשכנע את בית המשפט ששחרורו יפיג את המסוכנות הנשקפת ממנו ויורה על שחרורו אף אם בתנאים מגבילים.

14. עיון בהחלטות שהוגשו על ידי בא-כוח המשיבה מלמד שהן נבדלות מענייננו בחומרתן ונסיבותיהן. לצד עבירות הנשק שיוחסו לנאשמים, יוחסו להם עבירות נוספות או שמעצרו התבצע בנסיבות שהן ניסיון הימלטות מרשויות החוק. כך למשל, בעניין שריף דובר על מרדף משטרתי אחרי רכב חשוד בו נהג הנאשם כאשר באמתחתו נתפסו שני אפודי מגן, לוחיות רישוי מזויפות. מה עוד, שבאותו מקרה, שירות המבחן לא בא בהמלצה לשחרר את המשיב לחלופה או לעצור אותו בפיקוח אלקטרוני. בעניין ג'בארין, שוב דובר על נאשמים שהחלו בנהיגה פראית עת התבקשו על-ידי איש משטרה לעצור את רכבם לצורך בדיקה, ועשו כל שבידם כדי להימלט מאנשי המשטרה. זאת ועוד, באותו מקרה, שירות המבחן התרשם שהמפקחים אומנם ראויים, אך מיקום החלופה אין בו כדי לאיין את המסוכנות הנשקפת מהנאשמים.

בעניין אבו ג'ודה דובר באירוע קטטה רב משתתפים, בפזורה הבדואית, ומשהוזעקה המשטרה למקום אותו נאשם ניסה לעזוב את הזירה בצורה מעוררת חשד, ועל גופו נתפס תת-מקלע שבתוכו מחסנית טעונה, לצד מחסנית נוספת, כך שנסיבות מעצרו מקימות חזקת מסוכנות שלא היה מקום לשקול את שחרורו ממעצר. גם בעניין אלכתנאני עוסק במקרה שבו משהורו אנשי המשטרה לרכב בו נהג העורר לעצור את הרכב, ברח מהם העורר, ומשנעצר נתפס על גופו אקדח טעון במחסנית.

15. לצד פסיקה זו, הפנה בא-כוח העורר למספר לא מועט של החלטות בהן הורה בית משפט זה על שחרור ממעצר של נאשם המואשם בעבירות נשק. עם זאת, לא ניתן להתעלם מן העובדה שעקב התפשטות תופעות ההחזקה והשימוש בנשק בכלל, ובמגזר הערבי בפרט - ובכלל זה בפזורה הבדואית - הרי נקודת האיזון מבחינת פסיקת בתי המשפט השתנתה. עתה, נוטה נקודת האיזון לצד העדפת האינטרס הציבורי של הגברת הביטחון האישי ומעצרו של

נאשמים שמואשמים בעבירות של החזקה ושימוש בנשק.

16. כאמור, גם במקרים בהם קמה חזקת מסוכנות, בית משפט זה נדרש לבחון חלופת מעצר שיש בכוחה להגשים את תכלית המעצר ולאייץ את מסוכנותו של נאשם בפלילים. זאת, מכוח מצוות המחוקק לקבוע בסעיף 21 לחוק המעצרים.

17. בעבירות נשק, קבע בית משפט זה הלכה מחמירה, לפיה בהיעדר נסיבות או טעמים מיוחדים שירשמו (טעמים כגון נסיבות ביצוע העבירה או נסיבותיו המיוחדות של נאשם, ובכלל זה היותו קטין או צעיר) - יורה בית המשפט על מעצרו של נאשם המואשם בעבירות כאלה עד לתום ההליכים המשפטיים נגדו. אך אין בקביעה זו כדי לפטור את בית המשפט מחובתו לבחון כל מקרה על פי נסיבותיו, וכך ראוי לעשות גם במקרה זה.

18. בכל הנוגע לבחינת נסיבות האירוע, הורה בית המשפט המחוזי, על קבלת תסקיר מעצר בעניינו של העורר ושותפו, תוך שהוא ציין, כי ההפניה לקבלת תסקיר הינה לצורך "בחינת מסוכנותם וחלופות אפשריות בידי שירות המבחן". עוד הוסיף בית המשפט המחוזי, כי "מאחר ומדובר בנאשמים צעירים נטולי רישום פלילי, יש מקום לקבלת תסקיר בטרם החלטה סופית וכי הפסיקה שהמדינה הסתמכה עליה, עת נעצרו נאשמים בעבירות נשק עד תום ההליכים, עוסקת במקרים חמורים יותר של החזקת נשק על גוף הנאשמים, בנסיבות המתיישבות עם כוונה להשתמש בו באופן מידי".

19. לבית המשפט המחוזי הוגשו שני תסקירי מעצר, מהם עולה כי מדובר בצעיר בן 20, מאורס, המתגורר בבית אמו, ועובד מזה 3 שנים בתור מחסנאי בחברה גדולה. עוד ניכר כי קיימים גורמי תמיכה בחייו של העורר כמו גם גורמי סיכון, אולם הוא נוטה לצמצם מעורבותו באירועים, מבטא רצון להתרחק מסביבת מגוריו ושולל צורך בסיוע טיפולי.

20. בחנתי את הנסיבות המפורטות בכתב האישום, לצד נסיבותיו האישיות של העורר, ונתתי דעתי לכך שנבחנה אפשרות מעצר בפיקוח שיש בה כדי להגשים את תכלית המעצר - שני מפקחים ראויים שנבחנו באופן יסודי על-ידי שירות המבחן. אחד מן המפקחים הוא קצין ביטחון היישוב וקצין לשעבר בצה"ל שמשרת גם היום במילואים, ועובד עם גורמי ביטחון שונים למיגור תופעת האלימות ביישוב עצמו ובמגזר הבדואי בכלל. המפקח השני, גם הוא עובד באבטחה - והשניים הביעו נכונות לשמש כמפקחיו של העורר.

לאור כל זאת, מצאתי לקבוע, כי ניתן להורות על מעצרו בפיקוח של העורר, שעה שמדובר בעורר שבני משפחתו שירתו בצבא, חלקם מתפקדים בתפקידי אבטחה שונים, ולהתרשמות שירות המבחן רוצים הם בטובתו של העורר ומוכנים הם לסייע לו ככל האפשר.

21. אשר על כן, אני מורה על קבלת הערר באופן של שחרור העורר למעצר באיזוק אלקטרוני בפיקוח, בהתאם לחלופות שנבחנו על ידי שירות המבחן. בית המשפט המחוזי יקבע, על פי מיטב שיקול דעתו, את התנאים למעצר העורר באיזוק אלקטרוני, בחלופה שהוצעה בעיר באר שבע, תחת אותם מפקחים שנמצאו מתאימים. מזכירות בית המשפט תמציא העתק של החלטה זו למזכירות בית המשפט המחוזי בבאר שבע, לצורך יישום האמור בהחלטה זו.

ניתנה היום, כ"ב באלול התשפ"ב (18.9.2022).

ש ו פ ט